

Vaasan hallinto-oikeudelle

Asia Vastaselitys

Diaarinumero 00539/18/5132 ja 00540/18/5132

Liittyen Etelä-Savon ELY-keskuksen päätös 13.4.2018 dnro ESAELY/915/2015

Valittaja: Pelastetaan Savon Veet ry vesienhoitoyhdistys

Yhteystiedot: Pelastetaan Savon Veet ry vesienhoitoyhdistys, puheenjohtaja Rauni Berndt, Pitkähöntie 15, 51600 Haukivuori, Puh, 040 8372526, sähköposti: rauni.berndt@pp.fimnet.fi

Pelastetaan Savon Veet ry on päättänyt sähköposti/puhelinkokouksessaan 7.10.2018 antaa vastaselityksen yllä olevaan Etelä-Savon ELY-keskuksen päätökseen ja siihen liittyvän lausunnon sekä vastineen johdosta. PSV:n hallituksen jäseniä informoitiin vastaselityksen tuomaan taloudelliseen riskiin. Kokouksessa valtuutettiin pj Rauni Berndt ja vpj Matti Valli valmistelemaan vastaselityksen, allekirjoittamaan sen sekä toimittamaan Vaasan hallinto-oikeudelle.

Lausumme seuraavaa:

Vastaselitys liittyy ESAELYn päätökseen 13.4.2018/ dnro ESAELY/915/2015. Pelastetaan Savon Veet ry on päättänyt tehdä valituksen ELY:n määräämistä laskuista. PSV ei pidä vireillepanoa ilmeisen perusteettomana. Se, että olemme tehneet valituksen vain ELYn määräämistä maksuista, ei tarkoita ELYn päätöksen hyväksymistä muilta osin kuten VAPO:n 21.8.2018 antamassa vastineessa ilmenee. Pidämme siis Vapo Oy:n väittämää täysin virheellisenä. Lisäksi toteamme, että emme ole maininneet valituksessamme mitään ELYn päätöksen hyväksymisestä.

Vireillepanossa kiinnitimme huomiota tuotantoalueelta poistuviin, Kangasjärveen päätyviin, purkuvesiin, jotka ovat meidän näkemyksemme mukaan ympäristölle haitallisia alhaisen pH-arvon takia.

Vuosikuormitusraporttien mukaan **purkautuvien vesien** pH on vaihdellut 2,8-5,0 välillä keskimäärin Ropolansuolla ja Viransuolla ja rautapitoisuudet 5,7-51 mg/l. Nämä ovat siis puhdistamolta lähtevän puhdistetun veden arvoja.

Ymmärrettävästi happo laimenee Kangasjärvessä. Ympäristöhallinnon sivuilla on todettu Kangasjärvestä, että ekologinen luokitus on hyvä vaikkakin järven pH on matalahko. Elohopean määrä laskee järven kemiallisen luokituksen hyvää heikommaksi.

Savo-Karjalan ympäristötutkimus OY:n raportin mukaan Kangasjärven pH on ajoittain kriittisen alhainen, niin että se saattaa haitata särkikalojen lisääntymistä. Koekalastuksessa havaittiin mm puuttuvan keväällä kuoriutuneet särkikalat. Myös kuhakanta oli merkittävästi heikentynyt edellisestä tarkkailusta.

Vapon vuosikuormitusraportista 2016 voidaan havaita, että **järven** pH-arvo on vaihdellut 4,5-5,5 välillä ja puskurointikyky on todettu välttäväksi.

ELY:n päätöksissä mainitaan, että ympäristöluvassa ei ole vaatimuksia poistuvan veden pH-rauta- ja sulfaattipitoisuudelle.

Vapo toteaa, että kemiallisessa puhdistuksessa veden pH-taso laskee ja rautapitoisuus ja mahdollisesti sulfaattipitoisuus nousevat, mikä on tiedossa oleva ja puhdistusmenetelmää määrättäessä hyväksyttävä vaikutus. Sen mukaan ei ole katsottu tarpeelliseksi asettaa ympäristölupaan ehtoja pH-arvosta.

Tämän voi ymmärtää myös niin, että lupaa myönnettäessä on ajateltu, että toimija itse huolehtii siitä, että pH-arvot ovat hyväksyttävissä raameissa.

Vapo on antanut ymmärtää, että pH-säätelyä tapahtuu, kuten alla olevassa ISAVIN lupapäätöksessä mainitaan hakijan ilmoittamana. (ISY-2007-Y-221). "*Pumppualtaaseen johdetut kuivatusvedet pumpataan saostuskaivoon, veden pH säädetään kalkin tai lipeän avulla ja lisätään saostuskemikaali. Syntynyt flokki selkeytetään kahdessa rinnakkaisessa altaassa ja vesi johdetaan laskuojan kautta vesistöön.*"

Tästä ei käy ilmi, mikä pH-arvo purkuvesissä olisi hyväksyttävä eikä sen perään ole viranomaisenaan kyselty. Tämä pätee myös rauta- ja sulfaattipitoisuuksiin. Tulevaisuudessa olisi ilmeisen tarpeellista säätää lupaehdoissa purkautuvan veden pH-taso sekä haitallisten aineiden osalta päästörajat.

On mielestämme huolestuttavaa, että viranomaiset eivät ole kiinnostuneita purkuvesien ja järven pH-arvoista, vaikka on hyvin tiedossa, että happamuus aiheuttaa kalastolle haittaa. Paikallisilla toimijoilla on ymmärrettävästi huoli ympäristön pilaantumisesta ja he ovat niitä, jotka huomaavat merkit siitä ja haluavat vaikuttaa ongelmakohtiin. Vaikka lupamääräyksissä ei olisikaan huomioitu kaikkia mahdollisia riskejä, voidaan niihin kuitenkin yrittää vaikuttaa kaikkien tahojen yhteistyöllä. Viittaamme mm. Linnunsuon tapaukseen, jossa turvetuotantoalueelta huuhtoutunut happamuus aiheutti kalakuolemia kahtena kesänä (vuosina 2010 ja 2011). Kalojen joukkokuolemaan kesällä 2010 ei vastattu tehokkailla toimenpiteillä, vaikka kalakuolemien syy-yhteys turvetuotantoon ja sen happamiin kuivatusvesiin oli tällöin tiedossa. Kalakuolemat toistuivat seuraavana kesänä, minkä johdosta yhtiö keskeytti oma-aloitteisesti tuotannon happamia kuivatusvesiä päästäneellä loholla. (Ympäristöjuridiikka 1/2017 s. 8–41

HTT Ismo Pölönen –FT Teemu Tahvanainen –OTT Jussi Kauppila –FM Henna-Kaisa Meriläinen :

HAITANKÄRSIJÄT TURVETUOTANNON VESISTÖVAIKUTUSTEN VALVOJINA –LINNUNSUON TAPAUS)

Tuossa tapauksessa paikallisten ihmisten huoli ja kokemukset eivät johtaneet viranomaisien toimiin. Kirjoituksessa olevan pohdinnan perusteella viranomaisilla olisi kuitenkin ollut perusteita ja keinoja toimintaan puuttumiseen.

ESAELYn päätöksen tultua lainvoimaiseksi jää selvittämättä olisiko ELYn pitänyt jäävätä itsensä päätöstä tehdessä, koska alhainen pH on kirjautunut kuormitusraportteihin yli kymmenen vuoden ajalta eli ELY on hyväksynyt hiljaisesti hapon purkamisen Ropolansuolta ja Viransuolta.

Matalan pH:n tiedetään heikentävän kalojen lisääntymismenestystä: Hyvin arkoja ovat särkikalat, joiden lisääntyminen alkaa häiriintyä pH tasolla 5,5-5,0. Kuormitusraporttien dokumentaation mukaan poikkeuksellisen hapanta vettä, jossa pH on vaihdellut 2,8 ja 5,0 välillä on virrannut yhteensä mrd 3,0 litraa toistakymmentä vuotta Viransuolta ja Ropolansuolta.

Tässä yhteydessä tuomme myös esille KASELY/779/2016, päivätty 5.6.2018, ratkaisun ja hallintopakkopäätöksen, jossa vireillepanon seurauksena on VAPO Oy veloitettu hakemaan uutta ympäristölupaa Kouvolan Haukkasuolle johtuen purkuvesien matalasta pH:sta ja korkeista rauta-arvoista. Lisävelvoitteena Vapo määrättiin pienentämään kemikaalien määrää, jotta pH saadaan nousemaan. ELYN päätös on valituksenalainen.

KASELYn ratkaisussa on siteerattu Ropolansuon ja Viransuon alhaista pH:ta: ”Vuoden 2014 lukemat viittaavat tyypillisiin kemikaloinnin

ongelmiin turvetuotannon vesienkäsittelyssä. Kemikalointi laskee veden pH:ta voimakkaasti sekä lisää sen rautapitoisuutta. Haukkasuolta tuleva vesi lisää siten happamuutta sekä rautasakan kulkeutumista purkuvesistössä. Nämä kemikaloinnista johtuvat ilmiöt on todettu jo vuonna 2013 Vapon tilaamassa raportissa:

”Akonlahteen laskevan puron pH-arvo vaihteli v. 2013 tutkimuskerroilla välillä 3.2-4.4. Akonlahden purossa on paljon rautasakkaa. Viransuon kuivatusvedessä liukoisessa muodossa oleva rauta sakkaantuu vesistössä ja laskeutuu ojan ja Akonlahden pohjaan. Voimakkaiden virtaamien aikaan rautasakka huuhtoutuu syvemmälle Kangasjarveen.” (Vapo Oy, Etela-Savon ELY-keskuksen...)

Ongelma on siten Haukkasuon vesienkäsittelyssä rakenteellinen ja johtuu käytettävästä menetelmästä Haukkasuon turvetuotantoalueen kuivatusvesien puhdistamisesta kemiallista menetelmää käyttäen. ”

Yllä olevat esimerkit antavat viitteitä siitä, että samoista asioista tehdään kovin erilaisia päätöksiä eri ELY-keskuksissa.

Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen ratkaisussa on hyvä huomioida seuraava: ”Kaakkois-Suomen ELY-keskus katsoo, että nykyisessä ympäristöluvassa määrätyn kemikaloinnin puhdistustehon saavuttamisen vuoksi VAPO Oy:n toiminnasta aiheutuu ympäristönsuojelulaissa tarkoitettua ympäristön pilaantumista, johon valvontaviranomaisen on puututtava, jotta vesistöön kohdistuvat, pilaantumista aiheuttavat vaikutukset saadaan päättymään.”

ESAELYn lausunnossa, päivätty 28.6.2018, koskien Etelä-Savon ELY-keskuksen päätöstä 13.4.2018 dnro ESAELY/833/2015 tuodaan selkeästi esille purkuvesien aiheuttama happamuus Kangasjärvässä. ELY korostaa, että pH:n, raudan ja hapettomuuden haasteet ovat olleet lupaviranomaisen tiedossa. Avoimeksi kysymykseksi nousee tästä: miksi ELY ei ole ollut aloitteellinen Vapon ja/tai AVIn suuntaan esim tekemällä yllä olevan kaltaisen päätöksen, joka velvoittaisi VAPOa hakemaan uutta ympäristölupaa. Tällöin saataisiin rajat pH:lle ja haitallisille aineille. Lausunto antaa ymmärtää ELYn valvontaosion tulleen tehdyksi, kun AVI on tietoinen epäkohdasta. Näinhän asia ei tietenkään ole vaan ELYn tulee tehdä KASELYN kaltaisia ratkaisuja valvovana viranomaisena epäkohtien ilmaantuessa.

Valituksemme koskee ainoastaan ELY- keskuksen määräämää käsittelymaksua. Valitus ei kohdistu Vapoon. Tästä johtuen Vapon vaatimus oikeudenkäyntikuluista tuntuu perusteettomalta.

Kuten kansainvälinen ilmastopaneeli IPCC on todennut, tulisi jäsenvaltioiden tehdä huomattavasti enemmän päästöjen torjumiseksi. Odotettavissa on Suomessa leutoja talvia, rankkasateiden lisääntymistä. Syysateiden voimistuminen lisää ravinnehuuhtoutumien riskejä, mikä rehevöittää vesistöjä entisestään. Tämän vuoksi myös Vapolta odottaisimme yhteiskuntavastuullista toimintaa ja toivoisimme, että Vapo keskittyisi enemmän vesistöongelmien ratkaisuun kuin todettujen ongelmien vähättelyyn ja kiistämiseen. Eihän voi olla niin, että hyväksymme joko vaarallisen matalat pH-arvot tai korkeat humuspitoisuudet, kuten nykyisten BAT-menetelmien jäljiltä tapahtuu. Suomi on kuitenkin vesienkäsittelyssä eturivin maita, mitä tulee jätevesien ja juomaveden käsittelyyn. Tässä toivoisimme myös viranomaisilta jämerämpää otetta.

Pelastetaan Savon Veet ry uudistaa kaikilta osin 29.3.2018 tehdyn valituksen ja muutoksenhaun.

Haukivuorella 8 pnä lokakuuta 2018

Pelastetaan Savon Veet ry

Rauni Berndt

Puheenjohtaja

Matti Valli

Varapuheenjohtaja

Liite

Pöytäkirja PSV:n kokouksesta 7.10.2018

